

Міністерство освіти і науки України
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Łodzi
Шуменски университет «Епископ Константин Преславски»

University of East London
WSHIU Akademia Nauk Stosowanych

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди

Луцький національний технічний університет
Мелітопольський інститут екології та соціальних технологій
Університету «Україна»

Міжрегіональна академія управління персоналом
Державний історико-архітектурний заповідник «Стара Умань»

«ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В МІЖНАРОДНИЙ ПРОСТІР: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ»

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю
(м. Запоріжжя, 19 квітня 2024 р.)

Міністерство освіти і науки України
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Łodzi
Шуменски университет «Епископ Константин Преславски»
University of East London
WSHIU Akademia Nauk Stosowanych
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Луцький національний технічний університет
Мелітопольський інститут екології та соціальних технологій Університету
«Україна»
Міжрегіональна академія управління персоналом
Державний історико-архітектурний заповідник «Стара Умань»

**«ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В
МІЖНАРОДНИЙ ПРОСТІР: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ»**

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною
(м. Запоріжжя, 19 квітня 2024 р.)

Дніпро
«Середняк Т.К.»
2024

УДК 001.891(062.552)

I-73

I-73 Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Інтеграція українських наукових досліджень в міжнародний простір: регіональний аспект» / Уклад.: Л.І. Полякова, В.В. Цибульська, О.В. Непша [Електронне видання]. Дніпро: «Середняк Т.К.», 2024. 574 с.

I-73 Materials of the II Ukrainian Scientific and Practical Conference with International Participation “Integration of Ukrainian scientific research into the international space: the regional aspect”/ Compiled by L.Poliakova, V.Tsybulska, O.Nepsha [Electronic edition]. Dnipro : «T. Seredniak», 2024. 574.

ISBN 978-617-8139-78-0 (електронне видання)

В збірнику представлені матеріали доповідей учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Інтеграція українських наукових досліджень в міжнародний простір: регіональний аспект», яка проходила в режимі он-лайн 19 квітня 2024 року на природничо-географічному факультеті Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. На конференції обговорювалися сучасні виклики щодо перспектив співпраці вітчизняних науковців із європейською науковою спільнотою у галузі права, історії, географії та туризму, а також фізичної культури, спорту та здоров'я людини.

Матеріали збірника тез сформовані за тематичними напрямками роботи конференції: 1. Сучасна історична наука у міжнародному контексті; 2. Міжнародне право в контексті геополітичних змін сьогодення; 3. Суверенітет держави: теорія сучасного етапу у воєнний та післявоєнний час; 4. Актуальні напрями сучасних географічних досліджень: теорія, методика, практика; 5. Туризм і рекреація: проблеми, виклики, перспективи; 6. Сучасні тренди фізичної культури, спорту та здоров'я людини. Окремо виокремлені доповіді співorganizаторів та гостей конференції з розділ 7. Міждисциплінарні напрями розвитку освіти та науки.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, наявності плагіату, імен власних та інших відомостей.

ISBN 978-617-8139-78-0 (електронне видання)

© Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького, 2024
© Автори статей

постає як унітарний, неподільний, соборний організм, що визначає насамперед внутрішній політичний устрій держави, також в подальшому орієнтує на зовнішньополітичні напрями міждержавної взаємодії та комунікації.

Неоціненна роль мови в державі як ідеологічного чинника. Мовне питання є ідейним вибором програмних документів партій, політичних гасел, суспільно-етичних настанов, правових поглядів. Питання мови тісно пов'язане з політичною ідеологією в державі, шляхи і способи його розв'язання відбивають інтереси, світогляд, ідеали, настрої людності, класових прошарків, політичних партій, національних груп. Мовне питання також пов'язане із суспільною свідомістю і культурним розвитком нації.

Мову зараховуємо до культурних державотворчих феноменів, що визначають рівень розвитку духовних цінностей, створених етноносіями протягом всієї історії. Як відомо, культура об'єднує науку, освіту, мистецтво, літературу, мораль, уклад життя та світогляд. Усі ці складники наскрізно пронизує і об'єднує мова, виступаючи засобом їх реалізації.

Висновки. Отже, українська мова в Україні – потужний і органічний державотвірний чинник, що забезпечує повноцінний розвиток суспільства, є його надихаючою силою, фундаментальним ідеологічним підґрунтям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Нестерович В. Ф. Поняття «державотворення в Україні» та його сутнісні риси// Право і суспільство. 2020. №1. С.77-85

Воровка Маргарита Іванівна,
докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри педагогіки і педагогічної майстерності
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя, Україна

ЕЛЕМЕНТИ НЕПРЯМОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ У СФЕРІ ОСВІТИ

Дискримінація може виявлятися в різних аспектах суспільного життя – громадсько-політичній діяльності, державній службі та місцевому самоврядуванні, трудових відносинах, сфері охорони здоров'я, освіті, соціальній

допомозі тощо. Найбільш очевидною є дискримінації у сфері праці, вищих рівнях влади та політики. Про це свідчать данні щорічної доповіді Всесвітнього економічного форуму щодо глобального індексу гендерного розриву – у 2022 році Україна знаходиться на 81 місці. Цей рейтинг є узагальнюючим результатом за чотирма показниками: економічна участь – 44 місце у рейтингу, освіта – 27 місце, здоров'я і безпека життя – 37 місце, політичні права та можливості – 100 місце. Незважаючи на значно менші показники гендерного розриву в економічній участі і освіті, ми мусимо пам'ятати, що гендерна дискримінація – явище системне та багатовимірне, яке ще дуже слабо фіксується на формальному рівні.

Це зумовлює актуалізацію гендерних досліджень у педагогіці та пояснює зростання дослідницького інтересу до гендерних проблем освіти в Україні. Незважаючи на досить інтенсивне розроблення названої проблеми протягом останніх півтора десятка років, у педагогіці зберігається термінологічна невизначеність і методологічна неузгодженість підходів [5].

У найзагальнішому розумінні, дискримінація – це порушення прав людини у будь якій сфері. На сьогодні не існує єдиного підходу до розуміння цього поняття у міжнародних актах про права людини, міжнародному праві, практиці окремих держав.

ООН є міжнародним експертом з прав людини, тому слушно буде звернутися, до тлумачень, які наводить ця організація в Конвенціях, учасником яких є Україна. Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти (1960) тлумачить цей вид дискримінації як «будь-яке розрізнення, виняток, обмеження або перевагу за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного або соціального походження, економічного становища або народження, яке має на меті або наслідком знищення або порушення рівності відносин в галузі освіти» [3].

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок визначає цей вид дискримінації як будь-яке розрізнення, виняток або обмеження за ознакою статі, спрямовані на ослаблення чи зведення нанівець визнання,

користування або здійснення жінками, незалежно від їхнього сімейного стану, на основі рівноправності чоловіків і жінок, прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, громадській або будь-якій іншій галузі [2]. Суттєво, що Комітет з прав людини ООН у загальних коментарях до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права уточнює, що «не всяке встановлення відмінностей у ставленні буде дискримінацією, якщо критерії для такої відмінності є розумними й об'єктивними, а їх цілі є відповідно до Пакту легітимними» [4, с. 16].

Аналогічним чином визначено поняття «дискримінація» у Законі України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» (2012): «дискримінація – ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними (далі – певні ознаки), зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними» [1]. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» виокремлює п'ять форм дискримінації:

- пряма дискримінація – ситуація, за якої з особою та/або групою осіб за їх певними ознаками поводяться менш прихильно, ніж з іншою особою та/або групою осіб в аналогічній ситуації, крім випадків, коли таке поводження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними;

- непряма дискримінація – ситуація, за якої внаслідок реалізації чи застосування формально нейтральних правових норм, критеріїв оцінки, правил, вимог чи практики для особи та/або групи осіб за їх певними ознаками виникають менш сприятливі умови або становище порівняно з іншими особами та/або групами осіб, крім випадків, коли їх реалізація чи застосування має

правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними;

- підбурювання до дискримінації – вказівки, інструкції або заклики до дискримінації стосовно особи та/або групи осіб за їх певними ознаками;
- пособництво у дискримінації - будь-яка свідома допомога у вчиненні дій або бездіяльності, спрямованих на виникнення дискримінації;
- утиск – небажана для особи та/або групи осіб поведінка, метою або наслідком якої є приниження їх людської гідності за певними ознаками або створення стосовно такої особи чи групи осіб напруженої, ворожої, образливої або зневажливої атмосфери [1].

Внаслідок андроцентризму культури, суспільних інститутів та влади, практики гендерної взаємодії в умовах освітніх закладів також залишаються андроцентричними. Таке становище посилюють існуючі гендерні стереотипи щодо сфер зайнятості, професійної діяльності, уподобань, життєвих пріоритетів жінок у опозиції «сім'я–робота» тощо. Це зумовлює уразливість жінок до дискримінації у сфері освіти та праці у цій сфері, яка має, здебільшого, прихований характер.

Можна стверджувати, що при формальній, конституційній та законодавчо закріпленій рівності статей, між чоловіком і жінкою у різних сферах фактично існує нерівність, зумовлена вкоріненою в соціальних нормах, традиціях, звичаях, упередженнях дискримінацією. Ця дискримінація має прихований характер та виявляється у менш сприятливих для жінок умовах професійного зростання та реалізації порівняно з чоловіками. При цьому вона не є необхідною, правомірною та об'єктивно обґрунтованою. А отже, можемо говорити про існування елементів непрямой дискримінації у різних сферах суспільного життя, у тому числі в освіті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні : Закон України від 06.09.2012 № 5207-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>

2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (укр/рос) ООН : Конвенція, Міжнародний документ від 18.12.1979. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_207

3. Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти : Міжнародний документ від 14 грудня 1960 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_174

4. Протидія дискримінації за ознакою інвалідності : посібник для громадських організацій / за ред. М. Ясеновської. Х., 2011. 80 с.

5. Петрученя Г.Г., Воронка М.І. Концепт «гендерная культура» в педагогических исследованиях в Украине. *Психолого-педагогические проблемы личности и общества* : 2014 рік : Материалы Межд. научн.-практ. конф, 20 февраля 2014 рік. Днепропетровск, 2014. С.199-200.

Клещова Людмила Анатоліївна,
здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 231 Соціальна роботи,
Мелітопольський інститут екології та соціальних
технологій Університету «Україна»,
м. Київ, Україна

Фурса Вячеслав Олексійович,
старший викладач кафедри соціальної роботи
Мелітопольський інститут екології та соціальних
технологій Університету «Україна»,
м. Київ, Україна

Науковий керівник –Татарінова С.О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри соціальної роботи
Мелітопольський інститут екології та соціальних
технологій Університету «Україна»,
м. Київ, Україна

ВІЙНА ПРОТИ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК ДИТЯЧОЇ ШКІЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ

Шкільна дезадаптація – це соціально-психічні та психофізичні розлади дитини, які заважають їй адаптуватися до нового середовища.

Це явище виникає тоді, коли дитина не може успішно адаптуватися до вимог та очікувань шкільного середовища. Дезадаптація може мати різні причини та прояви і пов'язана з впливом великої кількості взаємопов'язаних